

به نام خدا

پرورش مدارس پیشرو

مولفان :

فاطمه یگانه شناس

سهیلا پور زرنگاری نیا

رحیمه نظری

کلثوم سهرابی

معصومه خاوری

انتشارات شرفی

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: یگانه شناس، فاطمه، ۱۳۵۹
عنوان و نام پدیدآور: پرورش مدارس پیشرو / مولفان فاطمه یگانه شناس، سهیلا پور زرننگاری نیا، رحیمه نظری، کلثوم سهرابی، معصومه خاوری.
مشخصات نشر: انتشارات شرفی (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۷۰-۹۵-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: مدارس پیشرو
شناسه افزوده: پور زرننگاری نیا، سهیلا، ۱۳۶۷
شناسه افزوده: نظری، رحیمه، ۱۳۶۹
شناسه افزوده: سهرابی، کلثوم، ۱۳۶۸
شناسه افزوده: خاوری، معصومه، ۱۳۵۸
رده بندی کنگره: PN۲۱۷۲
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۲۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: پرورش مدارس پیشرو
مولفان: فاطمه یگانه شناس - سهیلا پور زرننگاری نیا - رحیمه نظری
کلثوم سهرابی - معصومه خاوری
ناشر: انتشارات شرفی (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۰۲۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۷۰-۹۵-۱
تلفن مرکز بخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	فصل اول: آموزش و یاددهی.....
۸	ضرورت اخلاقی آموزش همدلانه.....
۱۰	مطالعات موردی: نمونه هایی از همدلی در عمل.....
۱۵	فصل دوم: ایجاد یک کلاس درس حمایت عاطفی.....
۱۵	پرورش هوش هیجانی در دانش آموزان.....
۱۷	ایجاد اعتماد و ایمنی در محیط کلاس درس.....
۲۰	شناخت و تایید عواطف دانش آموزان.....
۲۳	پرورش فرهنگ مهربانی و مهربانی.....
۲۵	آموزش تکنیک های ذهن آگاهی و تنظیم هیجانی.....
۲۸	برخورد با تروما و ناملایمات با حساسیت.....
۳۰	ادغام یادگیری اجتماعی-عاطفی در برنامه درسی و آموزش.....
۳۳	ترویج حمایت و ارتباط همتایان در بین دانش آموزان.....
۳۷	فصل سوم: ارتباط همدلانه در تدریس.....
۳۷	گوش دادن فعال: پایه و اساس ارتباطات همدلانه.....
۳۹	ارتباط همدلی از طریق نشانه های کلامی و غیر کلامی.....
۴۲	پاسخگویی به نیازهای دانش آموزان با حساسیت و درک.....
۴۴	حل تعارض با همدلی و شیوه های ترمیمی.....
۴۷	بازخورد همدلانه: تقویت رشد و انعطاف پذیری.....

حمایت از دانش آموزشی که در خانه و جامعه با چالش مواجه هستند ۴۹

ایجاد روابط مثبت از طریق ارتباط همدلانه ۵۲

استفاده از فناوری برای تعامل و ارتباط همدلانه ۵۴

فصل چهارم: پرورش جامعه مراقبت ۵۷

ایجاد حس تعلق برای هر دانش آموز ۵۷

ترویج فراگیری و تنوع در فرهنگ مدرسه ۵۹

حل مشکل مشارکتی: دانش آموزان به عنوان شرکا در ایجاد جامعه ۶۲

تشویق به اعمال مهربانی و خدمات ۶۴

توانمندسازی رهبری و آژانس دانش آموزی ۶۷

مقابله با قلدری و آزار با همدلی و مسئولیت پذیری ۶۹

درگیر کردن خانواده ها و جامعه گسترده تر در اقدامات مراقبتی ۷۲

بزرگداشت و ارج نهادن به تنوع از طریق ابتکارات در سطح مدرسه ۷۴

فصل پنجم: پرورش همدلی از طریق یکپارچگی برنامه درسی ۷۷

القای ادبیات و هنر با مضامین همدلی ۷۷

بررسی دیدگاه ها و فرهنگ های جهانی برای گسترش همدلی ۸۰

ادغام عدالت اجتماعی و مشارکت مدنی در برنامه درسی ۸۲

آموزش تاریخ و مطالعات اجتماعی از طریق دریچه همدلی ۸۵

علم و همدلی: پیوند دانش آموزان با طبیعت و انسانیت ۸۸

ریاضیات و همدلی: حل مسئله برای خیر بزرگتر ۹۰

رویکردهای همدلانه به تربیت بدنی و سلامت ۹۲

فناوری و همدلی: استفاده از ابزارهای دیجیتال برای منافع اجتماعی ۹۵

فصل اول

آموزش و یاددهی

مربیان علاوه بر تقویت همدلی در بین دانش آموزان، باید رفاه اجتماعی و عاطفی خود را نیز در اولویت قرار دهند. بهزیستی معلم تأثیر بسزایی بر پویایی کلاس درس و نتایج دانش آموزان دارد (احمدی و همکاران، ۱۴۰۴). مربیانی که احساس حمایت و ارزش می کنند بهتر می توانند با دانش آموزان خود ارتباط برقرار کنند و محیط یادگیری مثبتی ایجاد کنند (کیامنش و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین، ضروری است مدارس در برنامه‌ها و منابع توسعه حرفه‌ای سرمایه‌گذاری کنند که خودمراقبتی و تاب‌آوری معلمان را ارتقا می‌دهد (افروز و همکاران، ۱۳۹۸). مدارس با فراهم کردن فرصت‌هایی برای تفکر، خودمراقبتی و حمایت همسالان به مربیان می‌توانند به پیشگیری از فرسودگی شغلی و افزایش اثربخشی معلمان کمک کنند (فرید و یوسفی، ۱۴۰۲). علاوه بر این، رهبران مدرسه با الگوبرداری از رفتارهای سالم و اولویت دادن به روحیه کارکنان، نقش مهمی در پرورش فرهنگ همدلی و رفاه دارند (رحیمی و همکاران، ۱۴۰۱). زمانی که مربیان احساس حمایت و قدردانی کنند، بهتر می‌توانند نیازهای متنوع دانش آموزان خود را برآورده کنند و محیط یادگیری همدلانه تری ایجاد کنند (حسن زاده و همکاران، ۱۳۹۹).

ایجاد همدلی در مدارس نیازمند رویکردی مشترک است که شامل مربیان، دانش آموزان، والدین و جامعه می‌شود. با گنجاندن همدلی در شیوه‌های آموزشی، ترویج

پاسخگویی فرهنگی، اولویت دادن به یادگیری اجتماعی و عاطفی، و حمایت از رفاه معلم، مدارس می توانند محیط یادگیری فراگیرتر و حمایتی را ایجاد کنند که در آن همه دانش آموزان بتوانند در آن پیشرفت کنند.

ضرورت اخلاقی آموزش همدلانه

ضرورت اخلاقی آموزش همدلانه بر الزام اساسی مربیان برای ایجاد روابط همدلانه با دانش آموزان خود، مبتنی بر اصول اخلاقی و درک عمیق سوابق و تجربیات متنوع آنها تأکید می کند. در بافت ایران، جایی که تفاوت‌های فرهنگی و هنجارهای اجتماعی به شدت بر شیوه‌های آموزشی تأثیر می‌گذارد، آموزش همدلانه به‌ویژه اهمیت پیدا می‌کند. این بخش به بررسی ابعاد اخلاقی آموزش همدلانه در ایران می‌پردازد و اهمیت آن را در ارتقای محیط‌های یادگیری فراگیر و مراقبتی بررسی می‌کند.

آموزش همدلانه ریشه در اصل اخلاقی احترام به کرامت و ارزش هر فرد دارد. مربیان با شناخت و ارزش گذاری دیدگاه های منحصر به فرد و تجربیات زیسته دانش آموزان، اصول انصاف و عدالت را در شیوه های آموزشی خود رعایت می کنند (نادری و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۴۵). در ایران که ارزش‌های جمع‌گرایانه اغلب تعاملات بین فردی را شکل می‌دهند، آموزش همدلانه حس تعلق و اجتماع را در بین دانش‌آموزان پرورش می‌دهد و در نتیجه بهزیستی عاطفی و موفقیت تحصیلی آنها را ارتقا می‌دهد (توکلی، ۱۳۹۹، ص ۶۷).

علاوه بر این، آموزش همدلانه برای ارتقای عدالت اجتماعی و برابری در آموزش ضروری است. با تصدیق و پرداختن به موانع و نابرابری‌های سیستمی که بر دسترسی دانش‌آموزان به فرصت‌های یادگیری تأثیر می‌گذارند، مربیان می‌توانند در جهت ایجاد محیط‌های یادگیری فراگیرتر و عادلانه‌تر تلاش کنند (Rahmani & Abbasi, 2021, p. 112). در ایران، جایی که تفاوت‌ها در منابع و فرصت‌های آموزشی ادامه دارد، آموزش همدلانه به عنوان ابزاری برای توانمندسازی دانش‌آموزان حاشیه‌نشین و دفاع از حقوق آنها برای آموزش با کیفیت عمل می‌کند (محمدی و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۸۹).

علاوه بر این، آموزش همدلانه فرهنگ مراقبت و شفقت را در محیط های آموزشی پرورش می دهد. مربیان با نشان دادن همدلی نسبت به احساسات، مبارزات و چالش های دانش آموزان، محیط های یادگیری حمایتی ایجاد می کنند که در آن دانش آموزان احساس ارزشمندی و درک می کنند (جعفری و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۷۶). در ایران، جایی که پویایی سنتی معلم و دانش آموز اغلب بر اقتدار و اطاعت تأکید می کند، آموزش همدلانه باعث ارتقای یک رابطه برابری بر اساس احترام و اعتماد متقابل می شود (قویفکر و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۳۴).

علاوه بر این، آموزش همدلانه با الگوبرداری از رفتار اخلاقی و ترویج همدلی به عنوان یک ارزش اصلی، رشد اخلاقی دانش آموزان را افزایش می دهد. از طریق تعاملات معنادار و شیوه های تأملی، مربیان می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا درک عمیق تری از اصول اخلاقی و پیامدهای آن برای مسئولیت پذیری شخصی و اجتماعی ایجاد کنند (رحیم زاده و فرجی، ۲۰۲۰، ص ۲۳). در ایران که حفظ ارزش های اخلاقی عمیقاً در اخلاق آموزشی ریشه دوانده است، آموزش همدلانه اهمیت شفقت، صداقت و عدالت اجتماعی را تقویت می کند (صادقی و شیرازی، ۱۳۹۱، ص ۵۶).

علاوه بر این، آموزش همدلانه روابط مثبت بین مربیان، دانش آموزان و خانواده های آنها را تقویت می کند و در نتیجه ساختار اجتماعی جوامع را تقویت می کند. با درگیر کردن والدین و مراقبان به عنوان شریک در فرآیند آموزشی، مربیان می توانند اعتماد و همکاری ایجاد کنند که منجر به ارتباطات حمایتی خانه و مدرسه شود (رزمر و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۱۲۳). در ایران، جایی که مشارکت خانواده در آموزش ارزش زیادی دارد، آموزش همدلانه شکاف بین خانه و مدرسه را پر می کند و رویکردی جامع به رشد دانش آموز را ترویج می کند (فرج اللهی و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۹۸).

علاوه بر این، آموزش همدلانه با تقویت همدلی نسبت به افراد با پیشینه های فرهنگی متنوع، درک و قدردانی بین فرهنگی را ارتقا می دهد. مربیان با تشویق دانش آموزان به شناخت و احترام به تفاوت ها و شباهت های فرهنگی میان همسالان خود، توسعه

شایستگی بین فرهنگی و شهروندی جهانی را تسهیل می‌کنند (خدابخش و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۴۵). در ایران که تنوع فرهنگی به عنوان مایه غرور ملی مورد تجلیل قرار می‌گیرد، آموزش همدلانه حس اتحاد و همبستگی را در بین دانش آموزان با پیشینه های مختلف قومی، زبانی و مذهبی پرورش می‌دهد (حسینی و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۱۱۲).

ضرورت اخلاقی آموزش همدلانه بر نقش حیاتی آن در ارتقای محیط‌های یادگیری فراگیر، عادلانه و دلسوز در ایران تأکید می‌کند. با رعایت اصول اخلاقی احترام، عدالت و شفقت، مربیان می‌توانند روابط مثبت را تقویت کنند، دانش آموزان را توانمند کنند و عدالت اجتماعی را در محیط های آموزشی پیش ببرند. پذیرش آموزش همدلانه به عنوان یک الزام اخلاقی، نه تنها تجارب آموزشی دانش آموزان را غنی می‌کند، بلکه به پرورش جامعه ای دلسوزتر و عادلانه تر کمک می‌کند.

مطالعات موردی: نمونه هایی از همدلی در عمل

همدلی در تدریس یک عنصر حیاتی است که روابط مثبت بین معلمان و دانش آموزان را تقویت می‌کند و در نهایت به ایجاد یک محیط یادگیری حمایتی و مساعد کمک می‌کند. از طریق شیوه‌های آموزشی همدلانه، مربیان می‌توانند نیازهای متنوع دانش آموزان خود را بهتر درک کنند و به آنها رسیدگی کنند، که منجر به بهبود عملکرد تحصیلی و رفاه کلی می‌شود. در ایران که تفاوت‌های فرهنگی و پویایی‌های اجتماعی تعاملات آموزشی را شکل می‌دهند، جوهر آموزش همدلانه اهمیت منحصر به فردی پیدا می‌کند. این بخش چندین مطالعه موردی را بررسی می‌کند که همدلی در عمل را در کلاس‌های درس ایرانی نشان می‌دهد و نشان می‌دهد که چگونه شیوه‌های آموزشی همدلانه می‌تواند تأثیر مثبتی بر تجربیات یادگیری دانش آموز داشته باشد.

یک مطالعه موردی قابل توجه که آموزش همدلانه را در ایران نشان می‌دهد، اجرای آموزش فرهنگی پاسخگو (CRP) در یک محیط کلاسی متنوع است. CRP بر گنجاندن پیشینه‌ها، تجربیات و دیدگاه‌های فرهنگی دانش آموزان در برنامه درسی و استراتژی‌های آموزشی تأکید دارد (نصیر و هند، ۲۰۱۶، ص ۷۸). در مطالعه‌ای که توسط رحیمی و

خسرونژاد (۲۰۱۹) انجام شد، مریبان ایرانی از تکنیک‌های CRP برای مشارکت دادن دانش‌آموزان با پیشینه‌های فرهنگی مختلف، از جمله اقلیت‌های قومی و مهاجران استفاده کردند. معلمان با به رسمیت شناختن و ارزش گذاری هویت فرهنگی دانش‌آموزان، محیط یادگیری فراگیرتری را ایجاد کردند که در آن همه دانش‌آموزان احساس احترام و درک کنند (رحیمی و خسرونژاد، ۱۳۹۸، ص ۱۲۴). این رویکرد نه تنها عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش داد، بلکه حس تعلق و پذیرش را در میان جمعیت‌های متنوع فرهنگی دانش‌آموزان تقویت کرد.

یک مطالعه موردی قانع‌کننده دیگر نقش ارتباط همدلانه را در ارتقای روابط مثبت معلم و دانش‌آموز و کاهش تعارضات در کلاس‌های درس ایرانی نشان می‌دهد. ارتباط موثر برای آموزش همدلانه اساسی است، معلمان را قادر می‌سازد اعتماد ایجاد کنند، همدلی را منتقل کنند و نیازهای عاطفی دانش‌آموزان را برطرف کنند (تراورز و کوپر، ۲۰۱۷، ص ۲۱۵). در مطالعه میرزایی و کرمی (۲۰۲۰)، معلمان ایرانی از گوش دادن فعال، همدلی و نشانه‌های غیرکلامی برای برقراری ارتباط موثر با دانش‌آموزانی که با چالش‌های رفتاری مواجه هستند، استفاده کردند (میرزایی و کرمی، ۲۰۲۰، ص ۵۶). معلمان با درک دلایل زمینه‌ای برای رفتارهای مخرب دانش‌آموزان و ارائه حمایت به جای اقدامات تنبیهی، یک محیط کلاسی حمایتی را برای یادگیری و بهزیستی عاطفی ایجاد کردند (میرزایی و کرمی، ۲۰۲۰، ص ۷۸). این مطالعه موردی بر اهمیت ارتباط همدلانه در تقویت روابط مثبت معلم و دانش‌آموز و مدیریت مؤثر پویایی کلاس درس تأکید می‌کند.

همدلی در تدریس فراتر از تعاملات بین فردی است و شامل شیوه‌های آموزشی می‌شود که نیازهای فردی دانش‌آموزان و سبک‌های یادگیری را برآورده می‌کند. آموزش متمایز، که شامل متناسب کردن روش‌ها و محتواهای آموزشی برای برآوردن نیازهای یادگیری متنوع است، یک استراتژی کلیدی برای تمرین همدلی در کلاس درس است (تاملینسون، ۲۰۱۷، ص ۹۲). در شرایط ایرانی، مریبان تکنیک‌های آموزشی متفاوتی را برای حمایت از دانش‌آموزان با توانایی‌ها و سوابق تحصیلی متفاوت اجرا کرده‌اند. به